

До спеціалізованої вченої ради К 64.051.31
Харківського національного університету імені В. М. Каразіна
61022, м. Харків, майдан Свободи, 6

ВІДГУК

**офіційного опонента Середи Ольги Вадимівни
на дисертацію Соломінчук Вікторії Володимирівни «Участь
професійних спілок у розбудові соціально-правової держави (теоретико-
правовий аспект)», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і
права; історія політичних і правових учень**

Актуальність обраної теми обумовлюється тим, що питання взаємодії держави та різноманітних інститутів громадянського суспільства має надзвичайно важливе значення в умовах сьогодення. Без налагодження ефективного механізму такої взаємодії не може відбутися соціальна, правова держава.

Низькі соціальні стандарти, незабезпечення державою належного рівня соціальної захищеності громадян в Україні актуалізують дослідження питання участі професійних спілок у розбудові соціальної, правової держави.

Рівень забезпечення права на об'єднання у професійні спілки є одним з індикаторів демократизації суспільного життя. Відтак, можна погодитися з авторкою, яка зазначає, що «професійні спілки як інституційна складова політичної системи, будучи посередниками між державою і громадянським суспільством, сприяють збалансуванню інтересів держави, суспільства та особистості, гармонізації прав і свобод людини і громадянина з інтересами

держави і суспільства, виступають важливим інструментом гармонізації взаємовідносин між владою та громадянським суспільством».

У цьому контексті важливим й актуальним для сучасної науки теорії держави і права є дослідження правової природи профспілок як інституту громадянського суспільства та суб'єкта політичної системи, з'ясування основних моделей взаємовідносин соціально-правової держави та професійних спілок, особливостей та ролі профспілок у механізмі взаємодії держави і громадянського суспільства; надання загальнотеоретичної характеристики сучасного стану нормативно-правового регулювання правовідносин за участю профспілок в Україні.

Про важливість теми дисертації свідчить також її зв'язок із науковими програмами, планами, темами. Обраний дисертантом напрям дослідження узгоджується із Пріоритетними напрямами розвитку правової науки на 2016-2020 роки, які затверджені загальними зборами Національної академії правових наук 3 березня 2016 року.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналізуючи зміст роботи Соломінчук В.В., можна дійти висновку, що наукова новизна одержаних результатів корелюється із задачами дослідження. У цілому робота виконана на належному науковому рівні. До сьогодні вказані питання не отримали комплексного висвітлення у межах спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

Варто відзначити логічність та доступність викладення наукового матеріалу, що стало можливим завдяки використанню низки загальнонаукових та спеціально наукових методів пізнання правової дійсності, зокрема таких як: діалектичний, історичний, порівняльно-правовий, системний.

Сформульовані в дисертації висновки у цілому є переконливими та аргументованими. Обґрунтованість наукових положень дисертаційної роботи забезпечується критичним аналізом та опрацюванням значної кількості праць

вітчизняних та зарубіжних вчених, нормативно-правових актів (кількість використаних джерел – 253).

Наукова значимість результатів дисертаційної роботи підтверджується можливістю їх використання у подальших наукових дослідженнях громадянського суспільства, правової, соціальної держави, громадського контролю, прав і свобод людини. Матеріали дисертації можуть бути застосовані у викладацькій практиці.

Наукова новизна результатів роботи, які виносяться на захист, полягає в тому, що дана дисертаційна робота є першим у вітчизняній науці комплексним дослідженням участі профспілок у розбудові соціально-правової держави.

Структура рукопису відповідає цілям і завданням дослідження, є досить обгрунтованою, дозволяє охопити всі ключові аспекти досліджуваної проблематики. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, 3 розділів, поділених на 9 підрозділів, висновків та списку використаних джерел.

Досить вдало автором здійснено аналіз стану наукової розробки проблеми участі профспілок у розбудові соціально-правової держави, виокремлено основні групи наукових праць, з'ясовано сутність професійних спілок як інституту громадянського суспільства та суспільно-правового явища.

Автор слушно наголошує на тому, що нові суспільно-політичні трансформації, які відбуваються у державах, що традиційно вважаються соціальними, правовими, (посилення економічної кризи, глобалізація фінансів, демографічні зміни, скорочення витрат на соціальну сферу) зумовлюють необхідність оновлення й удосконалення функцій профспілок, адаптації їх до потреб та запитів людей праці (с. 72 дисертації).

Заслуговує на увагу виділення автором основних форм участі профспілок у забезпеченні прав людини і громадянина (юрисдикційних: представництво інтересів громадян у державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; представництво інтересів громадян у колегіальних органах (НТСЕР, громадських радах при центральному та місцевих органах

виконавчої влади, комісіях із соціального страхування, комісіях із трудових спорів тощо); представництво інтересів громадян у судах; притягнення до відповідальності керівників підприємства, установи, організації, якщо вони порушують законодавство про працю, про колективні договори і угоди, Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності»; неюрисдикційних: організація колективних форм протесту (пікетувань, мітингів, зборів з метою захисту прав та інтересів працівників, пенсіонерів, студентів); участь у вирішенні колективних трудових спорів, участь у соціальному діалозі, заходи з підвищення правової грамотності населення; участь у правотворчому процесі; направлення звернень до органів виконавчої та законодавчої влади, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; здійснення громадського контролю).

Загалом найбільш суттєвими здобутками автора, що характеризують теоретичне та практичне значення отриманих результатів рецензованого дослідження, є:

- авторське визначення ролі професійних спілок у процесі розбудови соціально-правової держави, яка, як зазначає, дисертант, полягає у налагодженні зв'язку суспільства і держави, зокрема шляхом участі профспілок у процесі розробки та прийняття нормативно-правових актів, здійсненні громадського контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень, наданні правової допомоги, представництві інтересів громадян, правоосвітній роботі, виконанні ролі регулятора суспільних конфліктів (с. 191 дисертації);

- авторське визначення профспілкового законодавства як комплексної галузі законодавства, яка є системою правових норм, які регулюють суспільні відносини у сфері створення, діяльності і припинення функціонування професійних спілок (с. 193 дисертації).

- загальнотеоретична характеристика правотворчої, правоосвітньої діяльності професійних спілок, громадського контролю, здійснюваного ними.

- пропозиції щодо вдосконалення законодавчого врегулювання діяльності професійних спілок в Україні.

Позитивно оцінюючи зміст дисертації в цілому, необхідно також відмітити, що у дисертації є дискусійні моменти, які потребують додаткового обґрунтування:

1. Дисертант зазначає, що, «історично виникнувши як організація трудящих, професійні спілки змогли стати суспільним інститутом, здатним впливати на політичні процеси, які відбуваються у державі» (с. 62 дисертації). Така думка сприймається неоднозначно. Адже рівень реалізації профспілками їх функцій з захисту та представництва трудових, соціально-економічних прав та інтересів спілчан різниться залежно від нормативно-правового регулювання певної держави, умов забезпечення діяльності професійних спілок.

2. У підрозділі 1.3 досить ґрунтовно проаналізовано особливості взаємодії профспілок та соціально-правової держави, виділено основні моделі такої взаємодії, зокрема: а) тісна співпраця на засадах трипартизму, спрямована на досягнення спільної мети – побудови та підтримки соціально-правової держави, яка характеризується високим рівнем відповідальності держави та профспілок (характерна для соціальних держав скандинавської моделі); б) підтримка державою та максимальне сприяння участі профспілок у процесах регулювання соціально-трудої сфери з застосуванням принципів субсидіарності (характерна для соціальних держав континентальної моделі); в) невтручання держави у діяльність профспілок при налагодженій системі саморегуляції громадянського суспільства (характерна для ліберальної соціальної держави) (с.70 дисертації). Водночас доцільно було б не лише виділити основні моделі взаємодії профспілок та соціально-правової держави, а й спрогнозувати найбільш оптимальну модель такої взаємодії в процесі становлення соціально-правової держави в Україні.

3. Навряд чи можна погодитися з пропозицією дисертанта про повернення профспілкам права законодавчої ініціативи (с. 164 дисертації). Це питання потребує додаткового обґрунтування, оскільки для світової практики

є нетиповим віднесення професійних спілок до суб'єктів права законодавчої ініціативи.

Вищенаведені зауваження і побажання стосуються складних і дискусійних питань та не можуть суттєво вплинути на загальну позитивну оцінку дисертації.

На підставі вищенаведеного вважаємо, що дисертаційна робота «Участь професійних спілок у розбудові соціально-правової держави (теоретико-правовий аспект)», за змістом та формою відповідає вимогам п.11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (з наступними змінами), а її автор – Соломінчук Вікторія Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

Офіційний опонент
асистент кафедри історії держави і права України
та зарубіжних країн Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
кандидат юридичних наук

О. В. Середа

Підпис	<i>Середа О. В.</i>
Засвідчую	<i>[Signature]</i>
Нач. ВК	<i>[Signature]</i>
№	16
Д.	11. 2018 р.